

**ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ:
СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГАЛУЗІ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТА
ВІЙСЬКОВИХ ВИКЛИКІВ**

**ІІ-Й МІЖНАРОДНИЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ФОРУМ**

17–19 КВІТНЯ 2024 РОКУ, УКРАЇНА, ЛЬВІВ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**HOSPITALITY INDUSTRY:
STATE, DEVELOPMENT TRENDS AND
PROSPECTS OF THE INDUSTRY IN THE
CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION
AND MILITARY CHALLENGES**

**II INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL FORUM**

17–19 APRIL 2024, LVIV, UKRAINE

PROCEEDINGS

Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола
Кафедра туризму

ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТА ВІЙСЬКОВИХ ВИКЛИКІВ

**II-ий МІЖНАРОДНИЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ФОРУМ**
17-19 квітня 2024 року, Україна, Львів

З Б І Р Н И К М А Т Е Р І А Л І В

Львів
ТзОВ «Фірма «Камула»
2024

Lviv Polytechnic National University
Vyacheslav Chornovil Institute of Sustainable Development
Department of Tourism

**HOSPITALITY INDUSTRY:
STATE, DEVELOPMENT TRENDS AND
PROSPECTS OF THE INDUSTRY IN THE
CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION
AND MILITARY CHALLENGES**

**II INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM**
17-19 April 2024, Ukraine, Lviv

P R O C E E D I N G S

Lviv
“Kamula” LLC
2024

Організатори Форуму:

«Індустрія гостинності: стан, тенденції розвитку
та перспективи галузі
в умовах євроінтеграційних та військових викликів»:
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола
Кафедра туризму

Індустрія гостинності: стан, тенденції розвитку та перспективи галузі в умовах євроінтеграційних та військових викликів.
II-й Міжнародний науково-практичний форум, 17–19 квітня 2024 року. – Львів : зб. матер. – Електрон. дан. – Львів: «Камула», 2024. – 463 с. – on-line.

Збірник матеріалів відображає наукові дослідження з теоретичних і прикладних питань розвитку індустрії гостинності в умовах війни на Міжнародному науково-практичному форумі. Для студентів, аспірантів, докторантів, учителів, викладачів та науковців туристичних, географічних, економічних спеціальностей, а також спеціалістів, які вивчають проблеми туризмознавства, туроперейтингу, географії туризму, готельно-ресторанного бізнесу.

Всі матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

Міжнародна редакційна колегія збірника матеріалів форуму
International editorial board of the forum collection of materials

Голова:

Олександр Мороз (Львів, Україна)

Заступник голови:

Андрій Теребукх (Львів, Україна)

Члени:

Паоло Брешія (Фоджія, Італія)

Ігор Дуцяк (Львів, Україна)

Жанна Бучко (Чернівці, Україна)

Олександра Лященко (Львів, Україна)

Андрій Кузишин (Тернопіль, Україна)

Людмила Матвійчук (Луцьк, Україна)

Інна Поплавська (Тернопіль, Україна)

Сергій Коротун (Рівне, Україна)

Івона Яжевіч (Слупськ, Польща)

Єжи Стадніцькі (Кельце, Польща)

Гешо Любенів (Варна, Болгарія)

Марія Паска (Львів, Україна)

Тетяна Божук (Львів, Україна)

Хайко Шулер (Гота, ФРН)

Chairman:

Oleksandr Moroz (Lviv, Ukraine)

Vice-Chairman:

Andrii Terebukh (Lviv, Ukraine)

Members:

Paolo Breshia (Foggia, Italy)

Ihor Dutsiak (Lviv, Ukraine)

Zhanna Buchko (Chernivtsi, Ukraine)

Oleksandra Liashchenko (Lviv, Ukraine)

Andrii Kuzyshyn (Ternopil, Ukraine)

Liudmyla Matviichuk (Lutsk, Ukraine)

Inna Poplavska (Ternopil, Ukraine)

Serhii Korotun (Rivne, Ukraine)

Ivona Yazhevich (Ślupsk, Poland)

Yezhy Stadnitski (Kielce, Poland)

Hesho Liubenov (Varna, Bulgaria)

Mariia Paska (Lviv, Ukraine)

Tetiana Bozhuk (Lviv, Ukraine)

Heiko Schuler (Gotha, Germany)

Організаційний комітет

Голова: проф. Андрій Теребукх

Заступники голови: доц. Марія Лущик,

доц. Ярослава Москвяк.

Члени Оргкомітету:

доц. Наталія Паньків

доц. Лариса Теодорович

Анна Ярошко

Олександра Вовк

Organizing Committee

Chairman: Prof. Andrii Terebukh

Vice-Chairman: Dr. Mariia Lushchuk,

Dr. Yaroslava Moskvik.

Members:

Dr. Nataliia Pankiv

Dr. Larysa Teodorovych

Anna Yaroshko

Oleksandra Vovk

Адреса

Організаційний комітет Міжнародного науково-практичного Форуму

Кафедра туризму

Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола

Національний університет «Львівська політехніка» кім. 210, нав. корп. 1,

вул. Карпінського, 2/4, 79013, Львів, Україна

Електронна пошта: murmarja@gmail.com

Address

Organising Committee of the International Scientific and Practical Forum

Department of Tourism

Chornovil Institute of Sustainable Development, Lviv Polytechnic National

University, room. 210, bldg. 1, 2/4 Karpinskoho St., 79013, Lviv, Ukraine

E-mail: murmarja@gmail.com

З М І С Т

СЕМІНАР 1. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Мальська Марта, Манько Андрій. НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У СФЕРІ НАДАННЯ ПОСЛУГ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ.	12
Чорна Наталія. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.	18
Лущик Марія, Демків Юлія. ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯВОРІВСЬКОГО РАЙОНУ	27
Прилуцький Анатолій. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ШИРОКОМАШТАБНОГО ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНІ	33
Теодорович Лариса, Мокрий Володимир. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНІ АТРАКЦІЇ СТРИЙСЬКОГО ПАРКУ ЛЬВОВА	41
Теребух Андрій. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ. . .	47
Федоренко Олег, Мороз Леонід. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОГРАМ ЕКОТУРІВ В УКРАЇНІ	51
Бабушко Світлана, Попович Сергій. ТЕНДЕНЦІЇ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.	57
Федоренко Олег, Матвієнко Ірина. РОЛЬ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ДОДАТКІВ У КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОМУ ТУРИЗМІ В ПОЛЬЩІ	64

<https://visitukraine.today/uk/blog/2825/how-traveling-will-be-popular-the-main-travel-trends-of-the-future-are-named> (дата звернення 30. 03. 2024).

3. Відпочивати обов'язково потрібно: експерт з туризму Сергій Підмогильний про подорожі під час війни. Ірина Моргул. <https://suspilne.media/615749-vidpocivati-obovazkovo-potribno-ekspert-z-turizmu-sergij-pidmogilnij-pro-podorozi-pid-cas-vijni/> (дата звернення 30 03. 2024).

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Чорна Наталія Миколаївна

д-р істор. наук, проф., завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи доцент кафедри туризму, Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, Вінниця

У статті проаналізовано стан розвитку туристичної галузі України в умовах сьогоденних викликів. З урахуванням статистичних даних визначено тенденції розвитку галузі в Україні та обґрунтовано їхню спрямованість. Висвітлено тренди, характерні туризму України упродовж кількох крайніх років, обґрунтовано їх появу та існування.

Ключові слова: туризм, Україна, війна, тренди, туристична галузь, туристичний ринок.

The article analyzes the state of the tourism industry of Ukraine in the conditions of today's challenges. With the results of statistical data, trends in the development of tourism in Ukraine were determined and their orientation was substantiated. The trends characteristic of tourism in Ukraine over the past few years are highlighted, their appearance and version are substantiated.

Keywords: *tourism, Ukraine, war, trends, tourist industry, tourist market.*

Упродовж 2020-2021 рр. туристична галузь світу, а разом з нею і України переживала надскладні випробування пандемією Covid-19. Відомо, що втрати туристичної галузі України у 2020 р., склали 60 млрд грн. [2].

У 2021 р. на туристичному ринку почало спостерігатися деяке пожвавлення, і Україну, зокрема, відвідали понад 4,2 млн іноземних туристів, що було на 26,3 % більше, ніж у 2020 р. [3]. У 2021 р. до бюджету України надійшли рекордні 244 млн грн. туристичного збору, що на 86,8 % перевищувало аналогічний показник 2020 р. (130,6 млн грн.) та на 20% – показник доковідного 2019 р. (196 млн грн) [3].

Та всі позитивні тенденції, які спостерігалися в туристичній сфері України упродовж 2021 р. – на початку 2022 р., майже одномоментно себе вичерпали в лютому 2022 р., у зв'язку з початком росією повномасштабної війни, яка виявилася найбільшим із випробувань. Так, під впливом війни в Україні різко скоротився в'їзний туризм, а внутрішніх туристів на тривалий період часу замінили біженці та вимушені переселенці.

За підсумками 2022 р. внутрішній туризм відновився на 50 %, порівняно з 2021 р. Щодо стосується виїзного туризму, то завантаженість туристичних операторів у різних регіонах України у 2022 р. була на рівні 15-35 %, порівняно з 2021 р. [4]. Кількість іноземців, які приїздили в Україну з туристичною метою, скоротилася на 85-90 % [5]. Багато туристичних підприємств повністю припинили свою діяльність, а дохідність галузі в цілому скоротилася на 70-80 % [5].

Аналіз податкових надходжень від туристичної діяльності до державного бюджету за 2022 р. засвідчив скорочення їх розміру на 31 %. Так, на 35 % зменшилися податкові надходження від діяльності туристичних операторів

(з 259,005 млн грн. у 2021 р. до 167,858 млн грн. у 2022 р.), на 27 % – від діяльності туристичних агенцій (з 279,265 млн грн. у 2021 р. до 204,795 млн грн. у 2022 р.) [6]. У розрізі регіонів найбільший спад податкових надходжень був зафіксований у м. Києві (-46 %) та Одеській обл. (-58 %). Разом з тим, у деяких інших областях розмір сплачених податків зріс (у Київській обл. – на 30,8 %, у Львівській обл. – на 27,8 %, в Івано-Франківській – на 21,0 %) [6]. Так, туристи обирали ці регіони керуючись, насамперед, міркуваннями безпеки.

Аналіз податкових надходжень від туристичної діяльності у 2023 р. засвідчив деяке покращення ситуації. Так, згідно з інформацією ДАРТ, у 2023 р., порівняно з 2022 р., зростання податкових надходжень спостерігалось у м. Київ та у 18 регіонах України. Щоправда, якщо порівняти з показниками 2021 р., ріст спостерігався тільки в 13 областях країни. Загалом, податкові надходження від туристичної діяльності у 2023 р. склали 2 049,5 млн грн. проти 1 551,2 млн грн. у 2022 р. та 2 231,8 млн грн. у 2021 р. При цьому основними платниками податків були готелі (63,6 %), другими після них були туристичні оператори (10,1 %). Таким чином, у 2023 р. до бюджету України від туристичної діяльності надійшло на 32,1 % більше, ніж у 2022 р., проте довоєнні показники досягнути не вдалося (рис. 1).

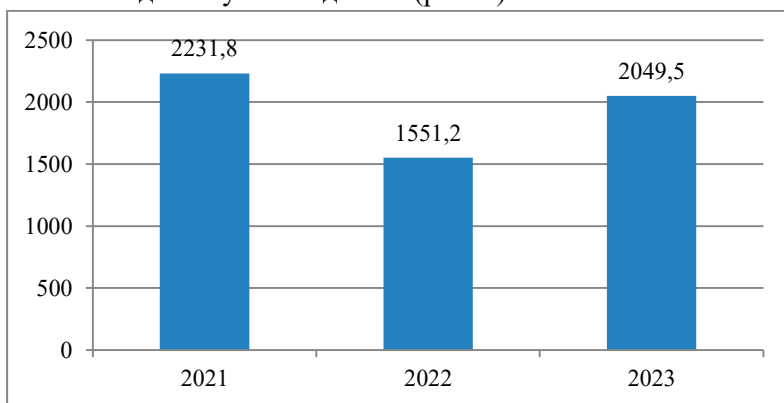

Рис. 1. Динаміка податкових надходжень від туристичної діяльності в Україні у 2021-2023 рр., млн. грн. [6]

Що стосується туристичного збору, в 2022 р. падіння його обсягу було зафіксовано в 14 регіонах України. Найменше туристичного збору сплатили ті області, які перебували або перебувають в зоні бойових дій та окупації. Так, на Херсонщині сума турзбору скоротилася на 95 %, на Миколаївщині – на 90 %, на Донеччині – на 83 %, на Луганщині – на 80 %. Водночас у тих областях, які розташовані подалі від лінії фронту, обсяги туристичного збору суттєво збільшилися: у Львівській області – на 79,5 %, в Івано-Франківській області – на 73,4 %, у Закарпатській області – на 65,7 %. Загалом же, сукупний обсяг туристичного збору у 2022 р. виявився на 24 % меншим, ніж у 2021 р. та склав 178,9 млн грн. проти 235,5 млн грн. у попередньому році [6]. Обсяг туристичного збору в Україні у I кварталі 2023 р. склав понад 85 млн грн.

Відомо, що в 2023 р. близько 20 % українців відмовлялися від подорожей з міркувань безпеки, 23 % – у зв'язку зі скрутним матеріальним становищем, 12 % – у зв'язку з тим, що вважають недоцільними подорожі під час дії воєнного стану. Разом з тим, 21 % опитаних продовжували подорожувати, адже вважають, що таким чином вони допомагають економіці України, ставлення 23 % опитаних до подорожей не змінилося [7].

Що стосується туристичних підприємств, від діяльності яких значно залежить обсяг податкових надходжень, упродовж трьох крайніх років їхня кількість невпинно зменшувалася: від 21 931 у 2021 р. до 18 125 у 2022 р. та до 16 465 у 2023 р. (рис. 2).

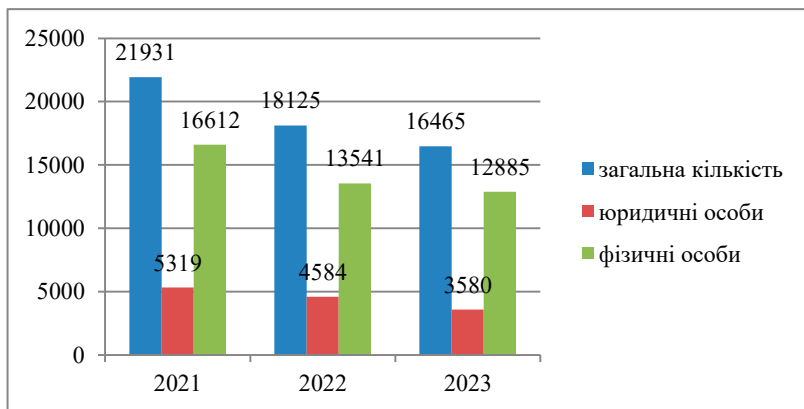

Рис. 2. Динаміка кількості туристичних підприємств в Україні у 2021-2023 рр., од [6]

Аналіз стану та тенденцій розвитку туристичної галузі України дозволив визначити ряд трендів, характерних їй упродовж кількох крайніх років:

– питання безпеки. Особливої актуальності цей тренд набув у зв'язку з пандемією Covid-19, і в той час він був пов'язаний із ризиком захворіти. Станом на тепер питання безпеки ще більше актуалізувалося, але вже у зв'язку з ризиком постраждати від війни. Як наслідок, основні туристичні потоки в Україні спрямовуються до західних регіонів, подалі від фронту та безпосередньої лінії зіткнення. Хоча й на заході України ситуація не виглядає цілком безпечно, але 25ело прогул ризиків тут значно менше. Крім того, туристи найчастіше обирають відпочинок подалі від місць масового скупчення людей, ближче до природи [1, с. 29];

– оздоровчий туризм. Зростання його популярності значно зумовлене погіршенням 25ело прогул ситуації, зростанням психологічного навантаження та загостренням хронічних хвороб. Так, за інформацією туристичного оператора «JoinUP!», різко збільшилася кількість бронювань санаторного відпочинку та відпочинку для заспокоєння. Згідно з опублікованими даними, у 2022 р. 44,4 % замовлень

туристичного підприємства були представлені санаторними турами, 29 % – поїздками до Карпат, 19,5 % – турами на гірськолижні курорти, попит на які зростає в зимовий період [8];

- індивідуальний туризм. У зв'язку з тими ж 2бело прогуля ризиками, велика частина подорожей здійснюється туристами на власному транспорті або у складі малочисельних організованих груп. Такий формат подорожей дозволяє урізноманітнювати маршрут та уникати великого скупчення людей;

- відпочинок на лоні природи, натуральна їжа з локальних продуктів. Підтвердженням зазначеного є збільшення попиту на заклади розміщення у віддалених від масового скупчення людей місцях, заклади ресторанного господарства, що спеціалізуються на приготуванні страв з локальних продуктів, а також 2бело прогулянки природними ландшафтами, збирання ягід та грибів тощо;

- внутрішній туризм. У зв'язку з подіями, українці дедалі частіше надають перевагу відпочинку в Україні. Він дозволяє нашим співгромадянам, не залишаючи на довгий час власну домівку та не витрачаючи багато грошей, перезавантажитися та відволіктися від триваючого жажіття, набратися сили для продовження боротьби. Як зазначила голова ДАРТ Мар'яна Олесків, «війна спричинила великий рух тих категорій українців, які за інших обставин ніколи б не відвідали унікальних локацій центральної та західної України, обравши б натомість Туреччину, Єгипет чи Європу. А виявляється, що наша давня культура – рівна серед рівних» [9];

- культурно-пізнавальний та етнографічний туризм. Так, українці почали демонструвати дедалі більшу зацікавленість українською історією, українськими народними традиціями, звичаями, ремеслами, побутом, частіше відвідують музеї та інші знакові місцини, беруть участь у майстер-класах тощо, і

це не може не тішити, адже одним із наслідків туристичних подорожей стає активізація патріотичних настроїв та піднесення любові до Батьківщини;

– зменшення частки бізнес-туризму. Основні центри бізнес-туризму в Україні – Київ, Дніпро, Запоріжжя – є найбільшими містами, відвідування яких у період пандемії Covid-19 стало менш популярним у зв'язку з високими ризиками захворіти. У період війни ці міста неодноразово зазнавали обстрілів, тому зменшення їх популярності серед бізнес-туристів пов'язане з ризиком зазнати травмування та навіть загинути, відповідно питання співпраці між бізнес-партнерами дедалі частіше обговорюються в онлайн-режимі [1, с. 30]. Крім того, західні компанії не надто зацікавлені наразі в інвестиціях в економіку України, відповідно значно рідше відвідують нашу державу з діловою метою;

– довіра до туристичних підприємств, які підтримують ЗСУ. Так, спостерігається збільшення зацікавленості туристів у послугах тих туристичних підприємств, які займаються волонтерською діяльністю та активно допомагають ЗСУ. Дослідження свідчать, що таким підприємствам туристи довірять більше, адже знають, що частина коштів, витрачених ними на придбання туру, буде витрачена на потреба Захисників України;

– короткостроковий відпочинок. Як уже зазначалося, зростання інтересу до такого формату відпочинку спричинене потребою перезавантажитися та відволіктися від існуючих реалій, а також зниженням платоспроможності та небажанням на тривалий період часу покидати рідний дім;

– довготривалий відпочинок. На противагу попередньому тренду, довготривалий відпочинок набув значної популярності серед платоспроможних українців, а також багатьох тих, хто працює віддалено;

– безконтактні платежі. Туристи дедалі частіше обирають безконтактний розрахунок за спожиті товари та послуги та здійснюють розрахунок за допомогою глобальних сервісів Google Pay, Apple Pay та відповідних гаджетів (смартфону, розумного годинника чи іншого пристрою, який підтримує технологію NFC) у будь-якому куточку світу, де є безконтактні термінали [1, с. 30-31].

– дефіцит кадрів. У зв'язку зі скороченням попиту на туристичні послуги, дохідність туристичної галузі суттєво зменшилася, і частина підприємств покинула туристичний ринок, деякі інші тимчасово припинили свою діяльність. Як підсумок – у галузі сформувалося чимале безробіття, яке спричинило до того, що велика кількість працівників виїхала закордон, інші змінили кваліфікацію та переорієнтувалися на роботу в інших галузях. Відтак, вже зараз ті підприємства, які починають відновлювати свою діяльність, стикаються з проблемою «кадрового голоду», і в найближчій перспективі ситуація з кадровим забезпеченням, на наш погляд, навряд чи вдасться вирішити.

Таким чином, туристична галузь України упродовж кількох крайніх років зазнала випробування надскладними викликами – попередньо пандемією, а наразі – війною. Аналіз показників функціонування ринку засвідчив поступову його активізацію. Разом з тим, очевидно, що розвиток туризму в Україні упродовж наступних років значно залежатиме від безпекової ситуації в країні, а також від злагодженої роботи суб'єктів туристичного ринку у напрямку його відновлення.

Література:

1. Кіш Г. В. *Сучасні туристичні тенденції в постпандемічний період. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2021. Вип. 7. С. 27-34. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36013/1/%d0%a5%d0%93>*

[%d0%90%d0%a3-agro.ksauniv%20%e2%84%967_2021.pdf](#) (дата звернення: 01.04.2024).;

2. Климська В. Скільки втратив туризм України через пандемію. Сума шокує. URL : <https://omore.city/articles/123449/vtrati-turizmu-ukraini-u-2020-roci-cherez-pandemiyu> (дата звернення: 01.04.2024).;

3. Україна отримала рекордну суму туристичного збору у 2021 році. URL : <https://delo.ua/uk/economy/ukrayina-otrimala-rekordnu-sumu-turistichnogo-zboru-u-2021-roci-391832/> (дата звернення: 01.04.2024).;

4. Туризм в умовах війни. «Перетворювати місця живої трагедії на варіант розваги – неприпустимо». URL : <https://www.wprostukraine.eu/ua/kultura/10715638/tyrizm-v-umovah-vijini-peretvoruvati-miscya-jivoyi-tragediyi-na-variant-rozvagi-nepriypystimo.html> (дата звернення: 01.04.2024).;

5. Травський В. Право на відпочинок під час війни: як російське вторгнення вплинуло на туризм в Україні. URL : <https://foreignukraines.com/2022/10/20/how-the-russian-invasion-affected-tourism-in-ukraine/> (дата звернення: 01.04.2024).;

6. Офіційний сайт Державного агентства розвитку туризму України. URL : <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 01.04.2024).;

7. Основні результати діяльності Державного агентства розвитку туризму в 2023 році. <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3821292-osnovni-rezultati-dialnosti-derzavnogo-agentstva-rozvitku-turizmu-v-2023-roci.html> (дата звернення: 01.04.2024).;

8. Час кризи та виходу на нові ринки. Join up. 2023. URL: <https://joinup.ua/uk/news/chas-krizi-ta-vihodu-na-novi-rinki-zvit-2022-roku/>;

9. Головні тренди розвитку туристичної галузі. <https://investory.news/golovni-trendi-rozvitku-turistichnoi-galuzi/> (дата звернення: 01.04.2024).